

Відповідно до наказу МОН від 03.07.2024 № 954 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 02.04.2021 № 406» («Про реалізацію інноваційного проєкту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти», досягнення мети Проєкту передбачає, зокрема, реалізацію такого завдання, як **розроблення й апробація системи оцінювання обов'язкових результатів навчання здобувачів загальної середньої освіти.**

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають, зокрема, у розробленні нових підходів до оцінювання освітніх досягнень здобувачів загальної середньої освіти.

Серед **очікуваних результатів за підсумками Проєкту** визначено, зокрема, такі:

- розроблення інструктивно-методичних матеріалів щодо системи оцінювання освітніх досягнень здобувачів загальної середньої освіти;
- розроблення й апробація нових вимог до проведення державної підсумкової атестації учнівства

На формульовальному етапі Проєкту (триває з листопада 2021 р. до липня 2026 р.) серед завдань, що стосуються питань оцінювання, є такі:

п. 6. Розроблення інструктивно-методичних матеріалів щодо системи оцінювання освітніх досягнень здобувачів загальної середньої освіти з урахуванням нових вимог до проведення державної підсумкової атестації учнів базової школи (терміни: липень 2024 – травень 2026; відповідальні: директорат МОН, КІР МОН, УІРО, НАПН, результат: інструктивно-методичні матеріали)

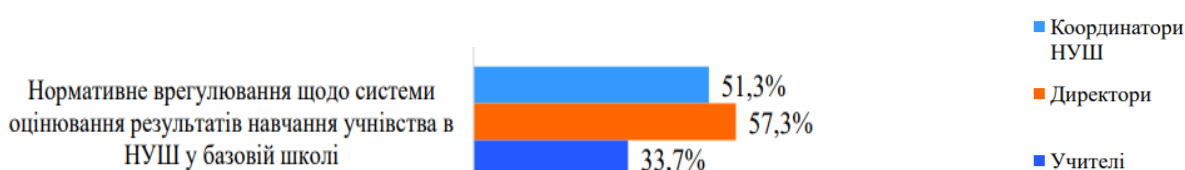
п. 11. Організація та проведення навчання (тренінгів) для представників адміністрації закладів загальної середньої освіти – учасників/-ць Проєкту щодо... планування й організації різних видів оцінювання в закладі освіти (терміни: 2021–2026; відповідальні: ІМЗО, УІРО, КІР МОН, ЗІПО, партнерські організації / проєкти; результат: кадрове забезпечення проєкту)

За кожним із завдань реалізуються певні заходи. Зокрема упродовж на 2023/2024 н. р. напрацьовувалися й апробувалися підходи до оцінювання результатів навчання учнівства в циклі предметного навчання базової середньої освіти. Підсумком цієї роботи стало затвердження наказом МОН від 2 серпня 2024 року №1093 загальних та галузевих критеріїв оцінювання.

За підсумками пілотування в школах-учасницях Проєкту окремих аспектів нових підходів до оцінювання результатів навчання учнівства проводилися регулярні опитування, результати яких відбито у звітних документах, зокрема:

- Дослідження щодо впровадження реформи НУШ у пілотних закладах освіти (базова школа) Інформаційно-аналітичні матеріали, 2023 / Інститут освітньої аналітики: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2023/10/pilot_nus_report_2023.pdf. У матеріалах є окремий розділ, де зафіксовано позицію вчительства та керівництва шкіл-учасниць Проєкту щодо нових підходів до оцінювання на час пілотування НУШ на рівні 6-х класів: *«Деякі особливості оцінювання результатів навчання учнів у закладах освіти, які пілтують новий Державний стандарт»* (стор. 94-107);
- Дослідження щодо впровадження реформи НУШ у пілотних закладах освіти (базова школа) Інформаційно-аналітичні матеріали, 2024 / Інститут освітньої аналітики: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/pilot_nus_report_2024.pdf. У матеріалах є окремий розділ, де зафіксовано позицію вчительства шкіл-учасниць Проєкту щодо нових підходів до оцінювання на час пілотування НУШ на рівні 7-х класів: *«Деякі особливості оцінювання результатів навчання учнів у закладах освіти, які пілтують новий Державний стандарт»* (стор. 127-133).

Як свідчать дані звіту за 2023 рік, відповідаючи на питання *«Що, на вашу думку, поліпшить перебіг пілотування на етапі другого циклу базової освіти (7-9 класи)?»*, учасники Проєкту акцентували на важливості нормативного врегулювання питань оцінювання (стор. 119).

У звіті за 2024 рік було зафіксовано такі висновки, що стосуються питань апробації підходів до оцінювання на рівні 7-х класів:

14. Для переважної більшості вчителів (понад 90 %) виклики, пов'язані з необхідністю застосовувати як нові підходи до організації оцінювання роботи класу, так і по-новому оцінювати поточну навчальну діяльність учнів, так і формувальне оцінювання в процесі пілотування в 7-х класах зовсім чи здебільшого не викликали труднощів. При цьому майже на кожному або половині уроків більшість вчителів (майже 98 %) здійснюють оцінювання учнів на основі зрозумілих їм цілей і критеріїв. Абсолютна більшість респондентів (74,3%) практикує зворотний зв'язок майже на кожному уроці.

15. 45,2 % учителів здебільшого надають перевагу традиційному підходу до виставлення семестрової оцінки: ураховують результати формувального поточного і тематичного оцінювання. Однак для оцінювання за групами результатів беруть до уваги ще й результати підсумкових (семестрових) робіт.

16. 78,7 % опитаних підтверджують той факт, що фіксування результатів семестрового оцінювання у свідоцтві досягнень за групами результатів і виставлення загальної оцінки за предмет / інтегрований курс, стає традиційним. Цього підходу дотримуються 69 % учителів і до річного оцінювання. Тоді як 16,1 % учителів указали, що річну оцінку виставляли загальну, а оцінювання за групами результатів за рік не фіксували (стор. 154-155).

З метою з'ясування думки вчительства і керівництва шкіл-учасниць Проєкту щодо новацій у підходах до оцінювання Командою підтримки реформ МОН (Командою підтримки відновлення та реформ МОН) також проводилися поточні опитування, зокрема наприкінці I семестру або на початку II семестру. За підсумками цих опитувань, зокрема, збиралася інформація про типові практики реалізації поточного (формувального) та семестрового оцінювання в межах Проєкту, а також про потреби учасників Проєкту в підтримці їх у питаннях, що стосуються оцінювання. У відповідь на запити вчительства реалізовувалися заходи з підвищення кваліфікації з питань оцінювання.

Останнє поточне опитування було запущене 19 лютого 2025 року. Основним завданням цього опитування є збирання зворотного зв'язку про впровадження нової моделі апробації підручників, імplementованої Українським інститутом розвитку освіти у 2024/2025 н. р. Однак окремо в анкетах для вчительства¹ і керівництва² шкіл-учасниць Проєкту, а також для іншого вчительства, яке було долучене до нової процедури апробації³, було запропоновано кілька питань, метою яких було з'ясувати думку освітян про нові критерії оцінювання, затвердженні наказом МОН від 2 серпня 2024 року №1093.

Як свідчить експрес-аналіз даних цього опитування, з-поміж 463 учителів / учительок зі шкіл-учасниць Проєкту, які відповіли на питання «Чи зрозумілими для вас є загальні критерії оцінювання та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н. р. (наказ МОН від 2 серпня №1093)?» (див. рис. 1), більш ніж половина (53%) вибрала варіант «Швидше так, хоча довелося їх повністю проаналізувати», ще 35% вибрали варіант «Так, цілком». 7% опитаних зазначили, що критерії їм були не зовсім зрозумілі, а тому

¹ Станом на 27.02.2025 надали відповіді 463 вчителів / учительок шкіл-учасниць Проєкту.

² Станом на 27.02.2025 було отримано 150 відповідей, однак серед них кілька шкіл заповнили анкету кілька разів. Тому для обрахунку взято лише 135 унікальних відповідей. Серед кількох відповідей від однієї школи до уваги взято першу за часом відповідь.

³ Станом на 27.02.2025 надали відповіді 280 учителів / учительок зі шкіл, які брали участь в апробації підручників, однак не є школами-учасницями Проєкту.

вони б хотіли отримати додаткові роз'яснення, і лише 5% погодилися з думкою, що запропоновані критерії «відірвані від реальної практики».

Прикметно, що серед 280 учителів / учительок, які брали участь в апробації підручників, однак не є педагогами зі шкіл-учасниць Проєкту, співвідношення вибору відповідей майже аналогічне: відповідно 55%, 34%, 7% і 4%.

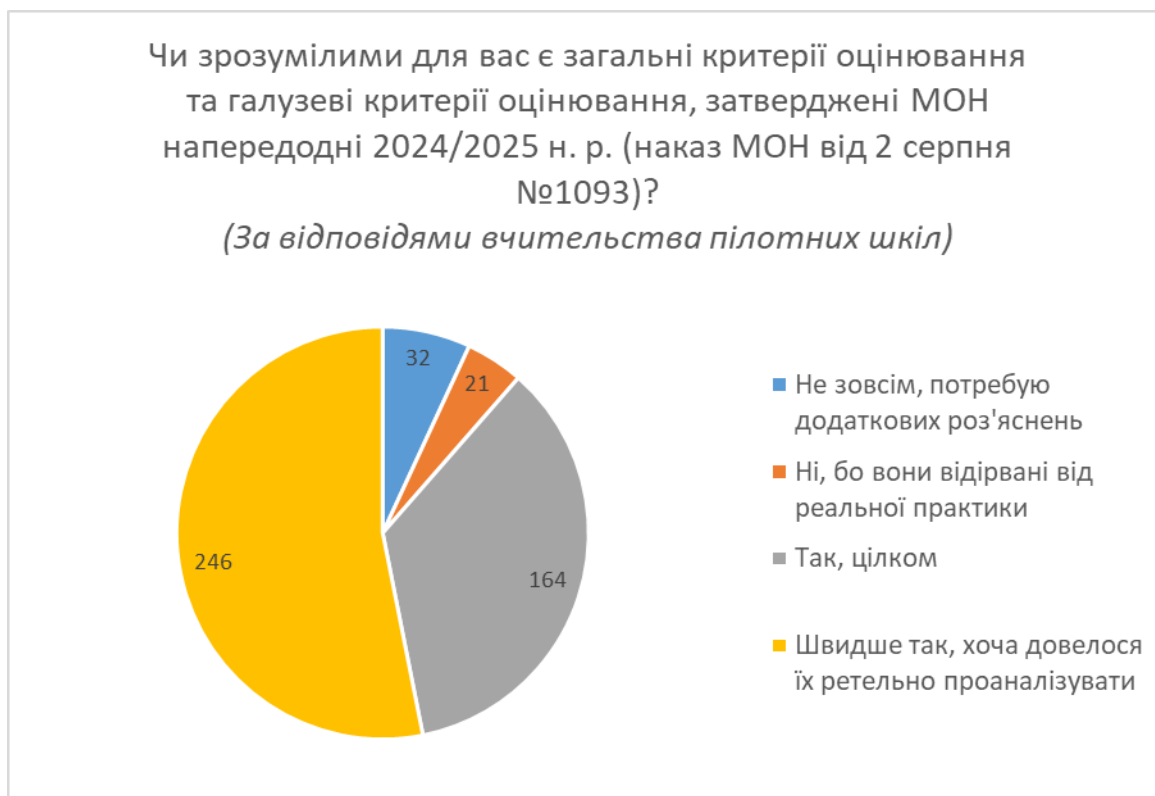

Рис. 1. Відповіді вчительства шкіл-учасниць Проєкту на питання «Чи зрозумілими для вас є загальні критерії оцінювання та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н. р. (наказ МОН від 2 серпня №1093)?»

Керівництву шкіл-учасниць Проєкту в анкеті було запропоновано подібне до вчительського питання: «На вашу думку, чи зрозумілими для вашого вчительства є загальні критерії оцінювання та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н. р. (наказ МОН від 2 серпня №1093)?» з варіантами відповіді «Швидше ні», «Швидше ні, ніж так», «Швидше так» та «Швидше так, ніж ні». Як свідчить розподіл вибору відповідей, наведений на рис. 2, лише 4% директорів / директорок упевнені, що їхнє вчительство не зрозуміло нових критеріїв оцінювання. Ще 23% припускає, що вчителям ці критерії швидше не зрозумілі, ніж зрозумілі, але інші майже $\frac{3}{4}$ керівників вважають, що вчительство загалом розібралося з ними.

Після цього питання в анкеті керівникам було запропоновано пояснити свій вибір (за бажання). Більшість із них скористалися цим, висловивши цілий спектр думок – від цілковитої підтримки до жорсткої критики нових підходів до оцінювання (див. таблицю нижче). Однак більшої уваги потребують відповіді керівництва на питання «Чого, на вашу думку, найбільше потребує вчительство

вашого закладу для ефективного впровадження нової моделі оцінювання в НУШ?», які можуть слугувати дороговказом щодо розгортання подальшої роботи з питань імплементації нової моделі оцінювання в НУШ на рівні базової школи. Як можна бачити з рис. 3, до десятки найбільш часто згадуваних пропозицій (від 9 до 43 згадок), потрапили такі.

1. Потрібні чіткі й своєчасні роз'яснення і методичний супровід
2. Потрібні приклади використання критеріїв на практиці
3. Критерії потребують доопрацювання (за групами результатів і галузями)
4. Потрібне додаткове якісне навчання (тренінги, вебінари, обмін досвідом)
5. Потрібні зразки діагностичних робіт за групами результатів
6. Критерії потребують спрощення
7. Потрібна деталізація видів оцінювальних робіт, зокрема за групами результатів
8. Потрібен час для впровадження на практиці
9. Потрібне покращення матеріального забезпечення (школи або вчителів)
10. Потрібна технічна підтримка (зокрема якісні електронні журнали)

Рис. 2. Відповіді керівництва шкіл-учасниць Проєкту на питання «На вашу думку, чи зрозумілими для вашого вчительства є загальні критерії оцінювання та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н. р. (наказ МОН від 2 серпня №1093)?»

Чого, на вашу думку, найбільше потребує вчительство вашого закладу для ефективного впровадження нової моделі оцінювання в НУШ?
(За відповідями керівництва пілотних шкіл)

Рис. 2. Відповіді керівництва шкіл-учасниць Проєкту на питання «Чого, на вашу думку, найбільше потребує вчительство вашого закладу для ефективного впровадження нової моделі оцінювання в НУШ?»

Пояснення керівництвом шкіл-учасниць Проєкту своєї відповіді на питання «На вашу думку, чи зрозумілими для вашого вчительства є загальні критерії оцінювання та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н. р. (наказ МОН від 2 серпня №1093)?»

Відповідь	Кількість
Відповіді немає	42
Усе зрозуміло або в основному все зрозуміло	13
1. Питання оцінювання та суттєвих змін у процесах оцінювання мало би системно опрацьовуватись протягом всіх років пілотування. 2. Необхідно створити офіційний інструментарій, який має точні характеристики критеріїв, груп результатів навчання. 3. Електронні журнали мають бути підготовлені для простого та зрозумілого кожному учню, батьку та вчителям процесу внесення даних. 4. ВСІ варіанти успішного (з точки зору шкільних колективів) запровадження нової системи мають бути вичені та оцінені фахівцями, і лише потім виставлені на загал. 4. На запровадження нової системи оцінювання треба визначити конкретний, великий термін (5 років, 5 - 9 класи з конкретними датами підведення підсумків та формулювання висновків) 5. Підготовка завдань на кожну групу результатів - є частиною роботи окремих колективів (педагоги, науковці, автори підручників та програм), адже не кожний вчитель може (зобов'язаний, вміє, хоче) займатися специфічною роботою без належної підготовки та безоплатно!!!!	1
Багато зайвої паперової роботи.	1
Була проведена відповідна робота, ознайомлено колектив із критеріями, обрано рішенням педради відповідну модель	1
Важко реалізувати на практиці в рамках обмеженої кількості навчального часу	1
Всі документи з питання формування оцінювання - опрацьовані, роз'яснювальна робота на різних рівнях, багаторазово - проведена. А от доцільність ускладнювати процедуру оцінювання в порівнянні з діючою дуже сумнівна. Навчити не допомагає, оцінити - не допомагає. Вчителі не розуміють для чого ускладнювати вже напрацьовану схему.	1
Вчителі опрацьовували критерії оцінювання	1
Вчителям важко орієнтуватися в трьох моделях, які на вибір запропонувало МОН для оцінювання.	1
Галузеві критерії оцінювання потребують чіткого розподілу груп результатів для кожного предмету	1
Громіздкість та велика кількість рекомендацій, в яких немає чіткості з кожного предмету	1
Групи результатів	1
Дане питання обговорювалось на засіданнях методичних комісій закладу, педагогічній раді і розроблені рекомендації затверджені наказом по закладу освіти.	1
Даний підхід до оцінювання не є дієвим	1

Для того, щоб з'явилось розуміння, було проведено чимало нарад усіх вчителів та зустрічей за фахом	1
Дуже заплутано	1
Є багато зауважень та незгод до запропонованих груп навчальних результатів та моделей оцінювання	1
Є запитання щодо оцінювання ГР з деяких освітніх галузей	1
Є певні розбіжності у ДС та ТП, неможливість об'єктивного оцінювання	1
є питання в яких потрібно більше роз'яснень	1
За багато зайвої роботи, замість ефективної підготовки до уроків	1
За результатами I семестру 2024/2025 навчального року результати навчальної діяльності всіх учнів було оцінено.	1
Завантаженість учнів та недосконалість рекомендацій.	1
Загальні критерії оцінювання та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н. р. (наказ МОН від 2 серпня №1093) опрацювали в колективі під час засідань з керівниками предметних комісій, в кожній комісії окремо та затвердили свою модель на педраді	1
Загальні та галузеві критерії оцінювання, затверджені МОН напередодні 2024/2025 н.р., нам здебільшого зрозумілі. Вони логічно вписуються в концепцію компетентнісного навчання та формувального оцінювання, які вже активно впроваджуються в НУШ. Однак, як і з будь-якими нововведеннями, залишається потреба в додаткових методичних матеріалах, практичних роз'ясненнях та обміні досвідом щодо їх застосування. Особливо важливим є вироблення єдиних підходів до оцінювання в різних класах і предметах, щоб забезпечити його об'єктивність та зрозумілість для учнів і батьків. Ми продовжуємо працювати над вдосконаленням оцінювальних інструментів та підходів, щоб зробити цей процес максимально ефективним і зрозумілим для всіх учасників освітнього процесу.	1
Загальні та галузеві критерії оцінювання, затверджені наказом МОН №1093 від 2 серпня 2024 року, містять важливі оновлення, проте не всі їхні аспекти є достатньо зрозумілими для вчительства. Основні труднощі виникають через необхідність адаптації до нової системи критеріїв, трактування окремих положень та інтеграції їх у поточний навчальний процес.	1
Залишається більше питань, ніж відповідей	1
Залишаються не узгодженість в оформленні сторінок Класного журналу.	1
Значний обсяг , не чіткі формулювання	1
Зрозуміло так, проте вчителі жаліються на складність процесу та його фіксацію	1
Зрозуміло, але потребувало детальних пояснень.	1
критерії в основному зрозумілі, але виникали питання щодо груп результатів, яким чином їх перевіряти на уроці	1
Критерії в основному зрозумілі. Не завжди зрозуміло, якими видами робіт їх перевірити .Це стосується окремих предметів.	1

Критерії є зрозумілими, але виникають проблеми з веденням документації (класні журнали)	1
Критерії загалом зрозумілі, але їх реалізація на практиці викликає багато питань і нарікань через непродуманість системи оцінювання в деталях	1
критерії зрозумілі, але не зрозуміла процедура їх впровадження	1
Критерії містять загальні фрази та абстрактні визначення, які важко інтерпретувати на практиці. Учителі не завжди розуміють, як саме застосовувати ці вимоги у щоденній роботі. Через неоднозначність критеріїв різні вчителі можуть їх трактувати по-різному, що призводить до нерівномірності оцінювання учнів та можливих конфліктів у навчальному процесі.	1
Критерії не мають чіткості, за ними можна оцінити одного учня, але не 35 в класі. Усе завуальоване. Багато зайвого, а чіткості й конкретики немає.	1
Критерії оцінювання вчительству зрозумілі але дуже трудозатратні, забирають багато часу, незрозумілі батькам і в умовах воєнного стану введення таких критеріїв вважаю недоцільним	1
Критерії оцінювання ускладнені, надто багато часу доводиться витратити на оцінювання, що не є доцільним. З багатьох предметів групи результатів розмежувати вкрай складно, оскільки вони взаємопов'язані між собою. Батьки взагалі не розуміють доцільності оцінювання за групами результатів.	1
ми в закладі проводимо велику роботу з роз'яснення рекомендацій щодо оцінювання, приймаємо свої рішення, тому - є швидше зрозумілими, але інколи є надто часозатратними . І найгірше - загальна оцінка - все рівно середня. Який тоді сенс у окремих результатах навчання.	1
Надто складно учителям застосовувати дані критерії оцінювання практично.	1
Найбільша складність полягає у формуванні підсумкових комплексних робіт, у яких завдання мають бути складені за рівнями, також у повинні відображати очікувані результати відповідно до індексів Держстандарту і стосуватися декількох груп навчання.	1
Найбільше складнощів з іншомовною та технологічною галузями	1
Наказ опрацювали, адміністрація провела роз'яснення, відповіла на запитання. Кожен учасник / учасниця апробації отримали алгоритм проведення. Презентацію від УІРО, де є покрокова інструкція, розмістили у вайбергрупі.	1
Не було конкретного роз'яснення щодо проведення комплексних робіт з предметів, щодо виставлення оцінок за групами результатів. У вчителів було більше запитань, а ніж відповідей. Багато роботи лягло на даміністрацію закладу, творчі групи, щоб хоч якось оцінити учнів наприкінці I семестру та організувати оцінювання у II семестрі.	1
Не вистачає часу у вчителя, щоб повністю виконати вимоги щодо оцінювання. Процедура оцінювання є складною та вимагає удосконалення	1

Не всі групи результатів чітко прописані, чітко визначені межі цієї групи та критерії оцінювання.	1
Не усі критерії відповідають вимогам Державного стандарту	1
Не чітко прописаний механізм оцінювання за групами результатів навчання	1
Невідповідність кількості груп результатів у модельних програмах і свідоцтві досягнень. Нагромадження критеріїв оцінювання.	1
Необхідно продумати більш доцільніші, відповідно до навчальної програми групи результатів по кожному предмету окремо, а не по галузях (наприклад, природнича галузь: і для фізики, і для географії, і для хімії - група результатів проводить дослідження природи. Це не дає можливості об'єктивно оцінити учнів, навчальна програма з кожного предмету не інтегрується ж!). Переглянути групи результатів по мистецькій, технологічній галузях, соціально-збережувальній, так як деякі групи результаів практично оцінити просто неможливо. Наприклад, виявляє самозарадність у побуті на уроках технологій, чи добробут. підприємливість у курсі "ЗБД" і так далі....	1
Нові критерії оцінювання було розглянуто, вивчено та опрацьовано на засіданнях професійних спільнот закладу, а також на засіданні педради було обрано відповідну (єдину) модель оцінювання та затверджено рішенням педради	1
Нормативний документ надійшов у заклади освіти із запізненням, коли всі вчителі були у відпустці. Вони були не готове з 1 вересня впроваджувати методичні рекомендації МОН щодо оцінювання в класах НУШ. З окремих предметів/інтегрованих курсів недостатньо були зрозумілі галузеві критерії оцінювання.	1
Оцінювання груп результатів і галузеві критерії оцінювання є зрозумілими для вчительства, проте даний процес є дуже затратним в обсязі роботи і часу на її виконання. В той же час такий процес оцінювання є незрозумілим для батьків, викликає багато запитань, виглядає для них суб'єктивним. Наші вчителі дуже багато провели роз'яснювальної роботи серед батьків. Але питання необхідності такого способу оцінювання є для них відкритим.	1
Оцінювання за групами результатів учнівського прогресу дає змогу вчителям визначати потреби учнів, адаптувати до них процес навчання	1
Оцінювання має бути простим та зрозумілим не лише вчителю, а й батькам та учням. Оцінювання за групами результатів є неефективним та незрозумілим більшості учнів та батьків. Також розмежування за групами результатів створює додаткове навантаження на вчителя, що призводить до освітніх втрат. Будь яке додаткове бюрократичне навантаження для вчителя так чи інакше гальмує освітній процес та забирає дорогоцінний час, який мав б бути відведений для роботи з учнями, а не для формування звітності чи пояснення батькам критеріїв оцінювання	1
Оцінювання має здійснюватися за групами результатів навчання	1
Педколективом наказ МОН від 2 серпня №1093 опрацьований і взятий до уваги	1

Після виходу наказу не було дано роз'яснень	1
Прийняли усі рекомендації МОН.	1
Прийняти критерії на педраді	1
Провели опитування	1
Процедура оцінювання дуже часозатратна, при повній наповненості класів необхідно виставляти дуже велику кількість оцінок	1
Процедура оцінювання занадто ускладнена.	1
Різні загальні критерії оцінювання у різних галузях, складно їх узагальнити для усіх галузей та адаптувати записи в журналах.	1
Роз'яснення всі учителі отримали при проходженні курсів підвищення кваліфікації у КЗ "Вінницька академія безперервної освіти" м. Він	1
Складний механізм виставлення ГР.	1
Складно визначити, які практичні чи лабораторні роботи відносяться до тих чи інших групів результатів	1
Так як дотримуємось принципу наступності НУШ	1
Тому що, вчителі повинні оцінювати не завдання, а групи результатів навчання: знання, навички, ставлення, цінності	1
У деяких галузях не співпадає кількість результатів навчання з їх кількістю у свідоцтві	1
У закладі розроблена власна модель оцінювання за групами результатів, спільна для всіх галузей	1
У пропонованих рекомендаціях є спірні моменти, як наприклад: тематичне оцінювання, яке вчительство сприймає традиційно, чомусь занесено у формувальне оцінювання, нащо його взагалі згадувати якщо семестрову виставляємо за критеріями. Щодо критеріїв, то чітко не означено чи вони мають бути поточні чи підсумкові, чи можуть бути або такі або такі (на вибір закладу)	1
Учителі в цілому розуміють нові підходи до оцінювання, але деякі галузі потребують конкретизації оцінювання за групами результатів	1
Учителі на належному рівні ознайомлені із рекомендаціями щодо оцінювання, проте виставлення балів щодо груп результатів потребує практики.	1
Учителі обізнані з критеріями оцінювання навчальних досягнень досягнень за групами результатів.	1
Учитель не готовий так проводити оцінювання ГРН	1
Частина вчителів орієнтується у виставленні оцінок за групами результатів.	1
Четвертий рік працюємо в НУШ (базова освіта) і кожен рік щось нове. Хочеться стабільності.	1
Чітко визначені процедури і критерії оцінювання, відповідно яких заклади самостійно обирають модель оцінювання.	1
Шляхом вивчення та опрацювання нормативного забезпечення	1